

Mennesket, magten og kærligheden

Festival of Wonder. Silkeborg Dukketeaterfestival 2022

Nogle indtryk fra en række forestillinger ved Per Hofman Hansen

Kat - Fugl - Fisk

Teatret OM med Annemarie Waagepetersen og Hisako Miura.
Egnsteater i Ringkøbing-Skjern Kommune

I et intimt lille teaterrum med plads til omkring 30 tilskuere opførte Annemarie Waagepetersen og Hisako Miura en smuk og poetisk forestilling med udgangspunkt i maleren Paul Klee's billedverden. Forestillingen, der henvender sig til de 4-8 årige, er bygget op omkring Klee's farvepalet og grundelementerne punkt, linie, flade og form, kendt fra hans og kunstnerkollegaen og vennen Kandinskys teorier formuleret i "*Punkt und Linie zur Fläche*". Teatret OM har på fantasifuld vis omsat disse teorier for mindre børn i form af noder, snore, kasser og kugler i forskellige størrelser og farver. Gennem alle mulige sjove, forunderlige og uventede kombinationer bibringes børnene deres første forståelse for kreativ skaben gennem bevægelse, rumlighed og geometri. Skuespillernes mimik, scenografi, lys og lyde underbyggede på smukkeste vis den fysiske udfoldelse og kreativitet. Af gode grunde var tilskuerskaren domineret af voksne; kun 3-4 børn var blandt dem og vist alle ældre end de anbefalede 4-8 år. Personligt vil jeg mene, at målgruppen snarere burde være 3-6 år, men en dejlig og smuk forestilling var det – også for voksne!

Matěj og Milan Hugo Forman under før opførelsen af barokoperaen. "Musikeren Vitek Janda udholdt meget og havde en overbærende tålmodighed med os". Pressefoto.

Barokoperaen – Barokní opera

Brødrene Forman, Tjekkiet

Barokoperaen er oprindelig en dukketeaterforestilling skabt i 1997 af brødrene Forman, men opføres ikke længere. Derfor var det en filmet udgave, der blev vist på festivalen i år. Om den oprindelige forfatter og komponist til operaen, Karel Loos (1724-1772), ved vi næsten intet, kun at han var organist hos jesuitterne i Prag. I et kloster i Brno har brødrene Forman fundet manuskriptet og har herigennem skabt deres stærkt humoristiske barokopera med 35 cm høje dukker.

Operaens historie er herlig enkel. To murere har med tvivlsomme materialer muret en både skæv og skrøbelig skorsten. Knapt færdig vælter den i en sand støvsky omkuld. Foran den nedstyrtede skorsten forsøger de skyldige, men temmelig snu murere, der er blevet betalt på forhånd, på alle måder at dulme den rige herres vrede. Men alt er forvirring og kaos på grund af tre drilske små drenge. I et kaos af flaksende gokkene høns og halsbrækkende gakkede Gøg og Gokke- eller Buster Keaton-lignende gimmicks underholdes vi i en rablende vanvittig og grotesk falden-på-halen komedie.

Alt sammen samtidig med at vidunderlig iørefaldende musik arrangeret af komponisten Vitezslav Janda spilles i og foran det fine lille slot – skabt som en perfekt miniature-imitation af en traditionel operascene. Barokoperaen i dens lille skala er således genialt overført fra operaens storskala til miniature.

Vi morede os kosteligt, og mon ikke brødrene Forman og de øvrige aktører undervejs i forestillingen mange gange har improviseret og været ved at gå til i latterkrampe?

Pressefoto

Et magisk krybbespil – Magiske Rybovka – Kouzelná Rybovka

Et krybbespil med et glædelig budskab inspireret af Jakub Ryba's tjekkiske julemesse.

Brødrene Forman og Teater Lampion, Tjekkiet

Den tjekkiske komponist Jakub Ryba's (1765-1815) højt elskede julemesse "Hej Mistře", et katolsk krybbespil, et kor, fire solister, et barokorkester, et teater og Matěj Forman som iscenesætter? Det lyder fuldstændig modsætningsfyldt og uladesiggørligt! Men ikke desto mindre fandt denne helt usædvanlige kombinerede opførelse sted den 3. december 2021 i St. Simon & St. Judas kirken i Prag. Det blev en kæmpesucces, hvorfor tjekkisk TV viste krybbespillet juleaften samme år. Denne TV-optagelse kunne Festival of Wonder vise i høj biografkvalitet i Bio Silkeborg.

Jakub Rybas på én gang både religiøst rørende naive og samtidig meget betagende musik kombineret med Matěj Formans fantasi og kreativitet skulle vise sig at være et virkeligt scoop. At flytte dette sceneri ind i den pompøse kirke foran det overdådige barokalter tør og kan kun en Matěj Forman, når han i sin fantasirige og aldeles uventede kunstneriske scenografi levendegør juleevangeliet ved at anbringe animerede dukker i naturlig størrelse af Maria, Josef, Jesusbarnet, hyrderne og fårene på marken. I sandhed et eventyrligt eventyr med et mylder af detaljer og scenerier med lån af musik – foruden af Jakub Ryba – af Händel, Haydn, Mozart og Jaroslav Pelikán.

Om intentionerne med opførelsen hed det: *"Jul uden Jakub Rybas julemesse ville være som en vaniljedej uden vanilje, karper uden ben eller et julebord uden stearinlys. Vi har i vores gemmer alle vores bedste og gennemprøvede opskrifter til julebagning. Og hver især tilføjer vi en hemmelig ingrediens i blandingen. Og takket være det har disse helligdage en særlig smag og aroma i alle familier. Og det var også vores ønske. At skabe Den magiske Julemesse med en hemmelig ingrediens, der ville gøre vores, og derfor også din musikalske julehelligdag som noget ganske særligt.*

Vi ville ikke lave en sentimental Magisk Julemesse, men til gengæld en poetisk. Derfor tog vi beslutningen om at kombinere musikken af Jakub Ryba med den magiske verden af Lampion Teatrets dukker og instruktøren af magiske historier, Matěj Forman. Vi tror på, at du aldrig vil glemme julen med vores Magisk Julemesse”.

Nej, det vil jeg aldrig glemme!

Fra opførelsen af Den magiske Julemesse i St. Simon og St. Judas kirken i Prag i 2021. Pressefoto.

Pressefoto

Yael Rasooly og Iliya Magalnyk: Glamour in the Dark

Måtte det være *"A light in the dark"*, som Yael udtrykte sig efter sit nylige besøg i Tel Aviv umiddelbart efter premiereminister Benjamin Netanyahus og det ekstreme højrepartis overvældende valgsejr.

Mine ord om Yael Rasooly's optræden ved Silkeborg Dukketeaterfestival i 2017 bliver let en gentagelse. Dengang skrev jeg om hende: *"Hvad kan hun ikke, den israelske skuespiller, dukkefører og sangerinde Yael Rasooly? Hun er virkelig et multitalent, der kan underholde på magisk og fortryllende vis. Har man tidligere set hendes "The House by the Lake", hørt hende synge "The Gramophone Show" og også set den lille humoristiske "How Lovely", ja så ved man, hvilket register fra dyb tragedie til yndefuld humor hun spænder over. . ."*

Her i 2022 har vi nu haft fornøjelsen af et genhør og gensyn med hendes kabaretpotpourri *"Glamour in the Dark"*, hvor hun sammen med sin uforlignelige makker, akkordeonisten Iliya Magalnyk, i et forrygende musikalsk show forfører os i en fortættet stemning med cabaretviser og sange fra de store scener i Paris, Berlin og New York i en blanding af fransk romantik, russisk drama, klezmermusik og jazzens groove; så vidt jeg kunne høre på både engelsk, fransk, hebraisk, jiddisch og spansk, heriblandt Edith Piaf's udødelige *La Vie en Rose*, *Padam Padam* og *Milord*, Cloé's *Your heart is as black as night*, Andrew Sisters' uforlignelige *Bei mir bist du shein* og mange flere. I et par solonumre udførte Iliya Magalnyk på vildeste ekvilibristisk vis den russiske folkemelodi *Kalinka* og Vittorio Monti's elskede *Czardas*.

Også på denne aften i Silkeborg udstrålede Yael et smittende humør og en vitalitet, så vi alle føler, vi har været hendes foretrukne publikum. – Det var vi naturligvis også! Så skulle Yael være at se på scenen igen om to år, ja så er jeg på pletten. Yael var, som hun selv udtrykte det *"A light in the dark"*!

Foto: Peter Birk

UBU. Crazy no obstacle to have power **Neville Tranter**

Stuffed Puppet Theatre, Holland

Uden Nevil Tranter ingen dukketeaterfestival, for Stuffed Puppet Theatre og Neville Tranter hører til det både faste og sikre repertoire på Silkeborg Dukketeaterfestival. Hver gang er Tranters forestilling det store tilløbsstykke. Forventningerne er skyhøje, det være sig til forestillingen som sådan, til magien og Tranters trolddom med dukkerne og dukkernes fuldstændig uforudsigelige statur i deres groteske og vanvittige fysiognomi, statur og påklædning.

Tranters Ubu bygger på den franske forfatter Alfred Jarry's skuespil *Ubu Roi*, som blev opført i Paris i 1896. Det blev nærmest en skandaleopførelse. I stedet for moral og dyd triumferer dumhed og fysisk kraft. Stykkets latrinære referencer, pompøse stil og forvrængede fransk fik publikum til at gøre oprør. Det blev anset for at være et absurd og bizart skuespil ved at omstøde traditionelle kulturelle regler, normer og konventioner, hvorfor mange blev mystificerede og forargede over værkets tilsyneladende barnlighed, uanstændighed og respektløshed. Siden fik man af en anden opfattelse, nemlig at stykket havde åbnet dørene for det, der i eftertiden blev kendt som modernismen, og som en forløber for dadaisme, surrealisme og det absurde teater.

Med Tranters *stuffed puppets* in mente, er det interessant at erfare, at Jarry ønskede, at kong Ubu skulle bære et papmachéhestehoved! Han mente bl.a., at en "*passende udklædt*

person ligesom i dukketeater skulle komme ind for at sætte skilte op, der angav placeringen af de forskellige scener".

Historien om Ubu er ganske indviklet og nærmest umulig at referere, men meget kort fortalt er Ubu en ødsel, grådig, grusom og helt igennem egoistisk person, der slagter den polske kongefamilie for at bestige tronen. Undervejs i handlingen flygter Ubus håndlangere imidlertid til Rusland, hvor de får zaren til at erklære krig mod Ubu. Ubus kone drister sig til at stjæle penge og skatte i paladset og giver sig ud for at være ærkeenglen Gabriel, for at prøve at skræmme Ubu til at tilgive hende for hendes forsøg på at stjæle fra ham. Ubu angribes af russerne og overfaldes af en bjørn, men Ubu har held til at slå angriberne ned med liget af den døde bjørn, hvorefter han og hans kone flygter til Frankrig. Villig til at ofre hvem som helst for at nå sine mål, viser Ubu sig i sidste ende som en kujon.

Jarrys historie er en parodi bygget på Shakespeares Macbeth og nogle dele af Hamlet og King Lear. Selvom teksten og dialogen på det ydre er obskøn og barnlig, udtrykker stykket noget dybere, en indre bevidsthed på en måde, der gav mindelser af Jarry som en symbolistisk forfatter.

Undertitlen på Ubu har Tranter med et mylder af referencer til nutiden meget betegnende kaldt *Crazy no obstacle to have power (Sindssyge er ingen hindring for at besidde magt)*: Den russiske bjørn, Putins brutale og blodige krig mod Ukraine, her illustreret med nogle brudstykker af replikker, jeg forsøgte at fange i nuet: *The crown is to be a king, The time has come, Nose as a bloodhound, Why can't they be happy as they are?, Nobody is my name, Lick your derrière, Has anyone seen a Russian jet fighter? The captain is dead, Not king again* og endelig *Nobody – the Magnificent* er død!

Altid flankeret af virtuost førte og spillede dukker er Tranters stykker på én gang poetiske, respektløse og dybdeborende. Parret med sort humor og eminent tegnede karakterer er det begivenheder fulde af dramatisk kraft og uforlignelig lethed.

Foto: Peter Birk

Dracula. Lucy's Dream

Theatre Plexus Polaire, Frankrig

Har jeg tidligere skrevet om opførelser af det samme teater, fristes jeg altid til at se, hvad jeg dengang skrev. For fem år siden opførte Plexus Polaire *Ashes*, hvorom jeg skrev: *"Et stærkt stykke teater, hvor man næsten glemmer, at dukkerne er dukker og ikke levende væsener"*. Det samme udsagn kan jeg oplagt også bruge om dette års *Dracula. Lucy's Dream*.

Det er imidlertid meget nemt enten at komme til at bruge for store ord om en forestilling, som man begejstres og gribes af, eller modsat at blive ganske handlingslammet og derfor ikke være i stand til at finde dækkende og præcise ord. Det sidste er tilfældet med *Lucy's drøm*.

Forestillingen er på én gang både meget enkel og uhyre kompleks, hvorfor det for mig har været svært at finde den rette "angrebsvinkel".

Men forsøget skal gøres: Åbenbart er det, at stykket fokuserer på oplevelsen af Lucy og hendes kamp mod sin indre djævel billedliggjort af Dracula, som må forestille at repræsentere dominans og afhængighed styret af destruktive kræfter. En metafor for både tvungen og ønsket kontrol og samtidig forførende og bedragerisk. I en kort teaser for stykket på YouTube lyder det i min danske oversættelse: *"Børn af natten. Lyt til deres sørgmodige sang. Jeg elsker virkelig natten. Det er så enkelt, så misvisende, så spændende! Du tager daggryet for givet. Solens varme stråler. Men natten . . . Den blev skabt for at nyde den. Ja helt bestemt. Den blev skabt for at nyde livet . . . og kærligheden"*.

I det næsten mørklagte teater drages vi ud på en intim og psykisk rejse i et uhyggeligt og spøgelsesagtigt univers, som Lucy har muret sig ind i, som hun på én gang har kastet sig ud i, og som hun samtidig kæmper imod; et betagende og djævelsk univers hvor død, erotik, begær og drøm nærmest symbiotisk flettes ind i hinanden. I dette kaos ser vi vampyren som en repræsentation af dyriske instinkter, dødsdrift, seksualitet og dominans, der lurer i sindets mørkeste afkroge. Sagt lidt filosofisk og måske modsætningsfyldt: Selvom det er

mennesket, der har skabt Dracula som et monster, er han ikke umenneskelig i den forstand, da han netop er et produkt af mennesket.

Jeg burde også have skrevet indgående om den norske iscenesætter Yngvild Aspeli og Plexus Polaires mesterlige og helt suveræne brug af kombinationen af lys og mørke, af lydeffekter og musik, af skuespillere og marionetter, hvor kroppe transformeres og eksploderer, hvor monstre dukker ud af skyggerne, og hvor det umulige for en tid bliver et rystende inferno.

Den norske iscenesætter Yngvild Aspeli og Plexus Polaires mesterlige og helt suveræne brug af kombinationen af lys og mørke, af lydeffekter og musik, af skuespillere og marionetter, hvor kroppe transformeres og eksploderer, hvor monstre dukker ud af skyggerne, og hvor det umulige for en tid bliver et rystende inferno kan ikke roses nok. Alt sammen vanvittig fornemt gjort!

Med andre ord: Et intimt og gysende, meget visuelt, ja næsten tavst drama, udspillet ved at komprimere en lidelse, der grænser til ubehag, men samtidig overraskende såvel som dybt fascinerende.

I dagens diskussion om psykiatriens udfordringer burde alle administrative og politiske beslutningstagere tvangsindlægges(!) til at opleve Lucy's drøm!

Plexus Polaire er intet mindre end teater i verdensklasse!

Et lille bitte hjertesuk: Jeg vil ønske, at de engelske overtekster ville have stået nogle sekunder længere, og at de havde stået med en mere kontrastrig og læsbar typografi, idet de nærmest var ulæselige!

Tak for en fantastisk og eventyrlig årgang 2022

Bag de mange ypperlige forestillinger gemmer der sig mange talenter, hvis navne jeg slet ikke har nævnt. Det burde jeg naturligvis have gjort. Derfor kan jeg kun opfordre til at besøge teatrenes ofte meget inspirerende og fyldestgørende hjemmesider, ligesom mange af dem har fine videoklip fra deres forestillinger liggende på YouTube.

Bag Silkeborg Dukketeaterfestival gemmer der sig kulturpersonligheder med et enestående engagement. Det er naturligvis festivalens kunstneriske leder *Ulla Dengsøe* og hendes mand *Poul Andreasen*. Uden Ullas entusiasme, mangeårige viden, store talent og næse for at finde det bedste af det bedste, og Poul som utrættelig leder af teknik og logistik, ville der ikke være nogen "Festival of Wonder" i Silkeborg. Der skal derfor lyde en stor tak til jer begge.

Per Hofman Hansen, 19. november 2022